K. J. Lyngby

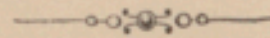

ETT FRAGMENT

AF

KONUNGA STYRELSEN.

(G. E. Klemming)

STOCKHOLM, 1867.
P. A. NORSTEDT & SÖNER
KONGL. BOKTRYCKARE.

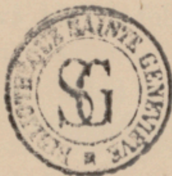

JOHAN ER. RYDQVIST

EGNAS DESSA BLAD

SÅSOM FAKTISK BILAGA TILL HANS SEGRANDE THEORETISKA BEVISNING

FÖR ÄKTHETEN AF DEN BOK HVARTILL DE HÖRA.

VÖRDSAMLIGEN

G. E. Klemming.

Genom det här meddelade, nyligen funna fragmentet af den namnkunniga boken **Vm Styrilse Konunga ok Höfdinga** är ändtligen den långvariga striden om dess äkthet oåterkalleligen afgjord. Fragmentet, skrifvet på pergament, utgjorde omslag kring

»Mårthen Knutzsons Rekenskap For Konunglige Maiestatz Arff Och Egne Jtem Kyrcke Och Prebende landbönder Wdij werlax Och Pyttis Sochnnar med Eleme Fierdungh &c 1563.»

Utlemnadt från K. Kammararkivet i Stockholm * till Finska senatens arkiv i Helsingfors år 1812, bland den stora samlingen af Finland vidkommade jordeböcker och räkenskaper, blef det först 1867 bemärkt af arkivarien Bohmansson, hvilken åt bibliothekarien Elmgren öfverlemnade fragmentet till närmare granskning och bestämmande. Det består af ett ark eller två blad i folio, fordom de innersta af ett lägg, och har sålunda en fullt sammanhängande skrift. Denna är delad i 2 spalter på sidan, med 27—29 rader; alltsamman utgör således 8 spalter,

* Till förekommande af fåfänga förhoppningar kan nämnas, att jag för några år sedan genomsett det väldiga förrådet af pergamentomslag i Kongl. Kammararkivet och löstagit flera hundratal deraf, så väl skrifna, som hufvudsakligen tryckta; men icke funnit ett enda blad af Konunga styrelsen, hvilken min forskning i främsta rummet gälde. Af de qvarlemnade många tusentalen Latinska, förnämligast liturgiska blad, kan ingenting helt bildas, eller något egentligen nytt inhemtas.

innehållande 226 korta rader, af hvilka dock de 12 första i båda spalterna 1 och 2 blifvit utskrapade för att lemna en öfverflödigt stor plats åt räkenskapshäftets ofvan anförda rubrik. Genom jemförelse med andra handskrifter kan fullt säkert slutas, att den hvartill dessa blad hört blef skrifven i Vadstena vid pass 1430—40. Fragmentet börjar i slutet af tredje boken, 14:e raden på sid. 52 i Bures upplaga invid orden *athäuom tera,* och slutar i början af fjerde boken med ordet *haghuma*, 20:e raden af sidan 58. Det återgifves här bokstafs-troget; hvad de utskrapade raderna i början beträffar, till så stor del det varit möjligt att läsa dem, medelst användande af kemiska reagenser, och för öfrigt, med mindre stil, supplerade efter Bures upplaga, dock med någon jemkning af stafsättet.

Bures bona fides, som redan tillräckligt ådagalägges af företalet till hans upplaga, behöfver nu visserligen icke bevisas eller styrkas; men då dels hans tillvägagående vid utgifvandet kan efter hans egna anteckningar närmare belysas, dels vigtiga slutsatser om arbetet och den begagnade handskriftens ålder ur dem framgå, må följande detaljer här finna en plats.

En ganska lång tid åtgick för Bure innan han fick boken färdig, och att så skedde kan man väsendtligen tillskrifva den store konungen Gustaf II Adolf. Af Bures almanachs-anteckningar * finner man, att han haft flera samtal med konungen i detta ämne alltfrån 1621. Sålunda skrifver han den 4:de Juli 1621:

* Förvarade på Kongl. Bibliotheket.

— — — frågade om de böker som K[onungen] skulle hafva medh sigh och om Ryske Trycket och om Konunga styrsl som Prentas skal

1624 den 23 April:

7 hos konungen om Skåpet om Konunga styrsl och Svenska Grammatica den han begeradhe iagh skulle hel lata framkomma

1624 den 11 December:

1 pom. tal med kon. om Kong. St.

1626 den 25 Februari:

— — — samma dagh kom tijdender at konungen är ventandes innan tre wikur, — — — så måste jagh det studium öwergifwa och börja skriva reent Vtthydningen på de gamle Ord uti Konunga styrslen

Härmed öfverensstämmer fullkomligt det som Bure i dedikationen till dr. Christina berättar om konungens lifliga intresse för den märkliga boken. Den var också tryckt redan flera år innan konungens död, såsom synes af ett citat efter Bures upplaga, anfördt af Baazius på titeln till hans Förklarning öffuer S. Johannis Vppenbarelse, utgifven i Kalmar år 1629. Att så tillgått antyder ock Bure på sitt titelblad med orden »Och efter H. K. M:tz nådige befalning, *strax* — — trykt blifvin, och *sedan i medler tijdh* medh torftige Register förbettrad, och *nu* publicerat. 1634.» Uppenbarligen var det registret, d. v. s. »Vtthydningen på de gamle Ord,» som vållade det långa dröjsmålet med utgifvandet; och det må vi icke förtänka Bure, ty uppgiften är icke lätt ännu i denna dag, och var det långt mindre på hans tid.

Bures egenhändiga koncept till denna uttydning finnes på Kongl. Bibliotheket, hopbundet med hans Göthiska och Svenska Lexikon, samt har följande titel:

»Vttydhning på de förnämligeste gamble ok obruklige ord ok ordasät i thenne bok som tyckes vara huariom manne hård förstå [*med ändring efter bok*] och uti Swenska lagboken som almänt äre Landzl Stadzl Vpl Öster Hels»

Uti detta koncept, som är skrifvet sedan boken var tryckt, och hänvisar till upplagans sid- och radtal, har Bure senare infört en mängd ord ur flera andra tryckta och otryckta källor, Svenska, Norska och Isländska; bland hvilka äfven de två nu förlorade urkunderna: Söderköpings-rätten och Skatteboken af 1413, samt den nyligen återfunna Siälinna Thröst. Redan ensamt af denna ordlistas tillvaro är det klart, att Bure icke haft den ringaste afsigt på förfalskning, vare sig af hela boken eller någon del deraf, lika litet som han hyst misstanke, att sådant bedrägeri vore af annan man begånget. Men dessutom gifva åtskilliga ställen märkliga upplysningar om handskriften, hvarför de torde kunna samlade här få meddelas.* De äro följande.

biddare (uti förre exemplaret står riddare) 34: 22

Här var således i handskriften ett fel, hvilket Bure rättat till öfverensstämmelse med det i närmaste rader 2 gånger förekommande ordet.

fångeligh 24: 4, facilis acqvisitionis. lätt til fångs så lydher Latinus Textus Senecæ. endogh Svenska

* Flera deraf hafva redan varit anförda i Svenska Språkets lagar, III: 300—302, samt i Landtmanssons afhandling om språket i K. o. H. S. Ups. 1865.

Originalet stodh allena fögeligh det är frugalis, temperatus

Här har således Bure tillagt orden »fångelikok» efter Latinet.

mansins 3: 9 mannins är rättare ty detta s hörer intet til the ord som äre Masculini generis vtan allene Neutri generis &c &c

manzens 7 gånger på 18 bl. [sidan]

I detta fall har Bure låtit handskriftens former qvarstå, oaktadt han ansett dem ej vara rätta.

nännä (audacia) stodh i bredden skrifvit och tyks vara authoris retta mening 80: 28. 83: 24, 26.

Här åberopas en glossa i handskriften.

ovettugan (uti Exemplaret stodh overtughan slukara) 42: 24. 43: 5.

Här har således Bure ändrat handskriften, ehuru mindre lyckligt.

SIK SIN och SIT brukas i denne boken fast rettare än de nu brukas af mångom. sin land 28: 7.

samvaru 4: 21. 5: 9. 25: 26. 40: 17. 41: 4. i bland och samvaru flera manna denna phrasin rosar Canzl. Axel Oxst.

Detta öfverensstämmer väl med Bures ord i dedikationen, om konungens fultrogne män och rijksens herrar, som kände arbetet genom konungens meddelanden.

tottom. tåtar (rettare tåtom ty tåtar äro vridhne och snodde men tottar äro flaghar osnodde vltotta lijntotta)

Här (6: 15) har således Bure låtit handskriftens form gälla.

täfia (thäfia) 24: 7. sapores stodh i Latinska Senecæ exemplar.)

Glossan hos Bure är således hemtad ur Latinska texten, och visar att han jemfört denna, såsom en noggran utgifvare höfves.

thes 2: 17. (thes werdigh tykkes felas)

Här har således Bure icke ändrat handskriften, oaktadt han trott stället vara felaktigt.

ämne at hämnas (occasio lägenheet) 23: 12 Juten seger äfne at hefnis. Här af synes at autor har varit en Svenskr

Å är i samma bok intet annat än A at enast 26: 6. Men här är å sat för de en falliges skul at de icke skulle mykit kymras [*och några sidor längre fram:*] A för å skrifs mest i denne boken, ty har jagh mest sat å der det skal wara, på det de en fallige des better kuna läsa och förstå å

Häraf synes att handskriften varit ung, emedan hon haft den nya bokstafven å, om också blott undantagsvis.

Litterarum mutatio

Under denna rubrik anför Bure en mängd iakttagelser om handskriftens former, såsom olika mot de på hans egen tid brukliga. Likaså under rubriken

R finale borta

der bland andra exempel förekommer:

Torf för Tarfr af thetta ordet och flere sådana synes at Author libri hafr varit af Norlanden ty der utlåtes R det wij mykit her söder bruke

Om ock Bures slutsatts ej är riktig, synes dock häraf, och af sådana på flera sidor fortsatta jemförande iakttagelser, att han förfarit som en rättskaffens utgifvare och ingalunda som förfalskare.

Synonyma vthi Påvens Martini bulla* som står efter Konunga styrsl så försvenskadhe

Stadhga
tilbindning
samsät
owerenewordning
widherkennilsom
vndersändningom
trolowan
förlänilsom
domom ok
rättom. her ower haffdom eller hawaskulandom

Häraf synes slutligen, att Bures codex innehållit äfven en annan skrift, som icke haft någon hög ålder, ty sådana ord som »owerenewordning» och »hawaskulandom» tillhöra först medeltids-språkets sista tid. Äfven kan nog sannolikt slutas, att det endast var i ett kloster man företog sig afskrifvande af försvenskade påfvebullor; men bland Svenska kloster, utöfvande litterär verksamhet i så sena tider, känna vi nära nog endast Vadstena; och der skrefs äfven, såsom ofvan är anfördt, det nu funna fragmentet. Olikheterna i detta mot Bures codex äro, såsom synes, icke få; hvilket dock icke hindrar, att båda kunna vara afskrifna efter samma original. Skilj-

* Förmodligen Martin V:s vidlyftiga confirmationsbulla på Birgittiner-klostrens privilegier, af VII Id. Apr. 1419; eller ock någon af de andra bullor samme påfve utfärdat i samma syftning.

aktigheterna bero tydligen på afskrifternas olika ålder och renskrifvare. Fragmentet, som sannolikt är äldre, är tydligen skrifvet af en man, som temligen vilkorligt behandlat sitt original, emedan han bättre förstod det än den senare afskrifvaren; denne åter har trognare kopierat den gamla handskriften, dock dervid begående en mängd läsfel, emedan dess språk och stil varhonom för ålderdomligt och svårfattligt. Ett sådant förhållande är ingalunda enstaka i vår gamla litteratur; alldeles samma fall äger rum med t. ex. de två handskrifterna af Medeltids-bibelns första del, parafrasen öfver Moseböckerna;* nunnan som 1526 afskref det nära 200-åriga originalet har lemnat ett mycket felaktigt arbete, men fullt af arkaismer, hvilka saknas i munkens afskrift från 1430-talet, under det denne deremot återger boken redigt och felfriare på sin tids språk. Så ungefär äfven här! Visserligen hafva vi i detta fall blott 200 rader till jemförelse, men spåren i fragmentet af en föryngrande renskrifvare äro dock omisskänliga, om än ej talrika. Vi kunna åtminstone ej annorlunda uppfatta utbytena från witra till wisa, mykla till manga, warden till wardha, uitna till vena, täfka till smaka, slikir till tholikir, ther innan byggia till ther biggia, ovitur till owiis. Flera utelemningar vittna ock om en hand, som tagit sitt uppdrag lättare och mindre noga än den yngre.

Huru man än må döma härom, är det likväl klart, att för båda handskrifterna ett äldre original legat till grund; ty de ålderdomliga språkformerna och orden tillhöra ingalunda så sena tider, som de

* Se Svenska Medeltidens Bibel-Arbeten. I.

två afskrifterna. Vi kunna ej antaga mindre än 100 år mellan detta förlorade original och fragmentet med sina föryngringar, och komma således till första fjerdedelen, eller i det minsta första hälften af 1300-talet; till hvilken tidpunkt också uppenbarligen arbetets hela språkbygnad hör. Men just från denna tid finna vi en anknytningspunkt i ett annat, icke mindre märkligt litterärt verk: den gamla parafrasen öfver Moseböckerna med dess inledande och afslutande, filosoferande afhandlingar. Båda verken äro oförnekligen utgångna från samma skola, ja man frestas att säga: från samma hand. Hela uppställningen och diktionen, frågorna och motfrågorna, bevisen och motbevisen, lånen från Aristoteles och andra visa mästare, hvilka väl beröfva begge arbetena äran att vara egentliga original-compositioner, men lemna dem obestridd en hög rang som compilationer; slutligen den mästerliga språkbehandlingen, med ett ord: allt bär derom ett tydligt vittnesbörd.

Detta är hvad som med säkerhet kan sägas om verkets ålder och tillkomst; ovisst är namnet på bibelparafrasens författare och blir det äfven för Konunga Styrelsen. Men namnet är en underordnad, ja likgiltig fråga; hufvudsaken är arbetet, dess äkthet, språkvärde och ålder. Den långa raden af förslag till författare,* senast ökad med Ulf Carlsson, som var

* För fullständighetens skuld må här anföras ett hittills icke offentliggjordt exempel, huru långt man gått på denna gissningarnas väg angående författaren. Gjörvell skrifver till Warmholtz den 15 Juni 1759:

Strand sade mig en den besynnerligaste anecdot i vår Svenska lärdoms historia, at Konung Gustaf Adolf sjelf skrifvit Konunga och Höfdinga Styrelsen och at Antiquarien Bureus, på hans befallning i största hemlighet öfversatt den på gammal Svenska, hvadan ock tankarna äro så höga och sakerna följa i en sådan ordning samt språket så granskat och mera efter grammaticaliska reglor inrättat än man finner i någon annan skrift från hela medelålderen.

barn eller yngling då det fullmogna verket skrefs, skall icke här förlängas; de äro samtligen blotta gissningar, hvilka icke hafva någon enda faktisk anknytningspunkt och således sakna all grund. Reqviescant in pace!

Slutligen har jag glädjen tillkännagifva, att Kejserliga Senaten för Finland, till följd af min vördsamma framställning och på grund af en högsinnad uppfattning af sakförhållandet, funnit godt öfverlemna fragmentet till Kongl. Bibliothekets ägo; för hvilken ädelmodiga åtgärd hembäres den upplysta, höga Senaten en uppriktig tacksamhet.

— —

— — — — Sua som salomon sighir at witir so*n* är fadhirs ära 1
¶ Nw so*m* for*e* är sakt hwath barn nima i there yngske thz halda the
ok älska giärnt tha the warda äldher Ok thy lika — — — — — — — —
Aristotiles barna skiäl ok näme widh taflo släta then skipat ok bod är til at
skriua a Sua som then tafla taker ok hald*ir* tillika script ther a skriuas
huath hon är godh äll*ir* ill fagh*ir* äll*ir* ful Sua nima ok
barn i sin forstandilse ok halda j sino nime huat thön
ni*m*a jlth älla got Äpt*ir* thy so*m* thön namo j
sin barndom ok so*m* wiis ma*n* nokot thing hafw*ir*
thz ha*n* älskar mykith ok wil latha wäl sc*ri*ua
ha*n* letar slögha ok röntha mästhara til the sc*ri*pt
Thy sculu ok sua göra wisa konu*n*ga ok höfdhingia
the si*n* barn wilia lata nima digdh oc snille the
sculu thöm leta godha ok wisa ok dig[d]heligha
mästa*ra* the wäl moghu th*e*ra barnu*m* ku*n*na mz ordhu*m*
ok athäwu*m* digdh oc snille ok ärw thön thry e*n*-
ka*n*nelika th*er* god*ir* kä*n*nefadh*ir* scal haua aff sik
siälwu*m* ok halzth th*e*n so*m* konu*n*ga ok höfdhi*n*ga
barnu*m* skal ku*n*na wisdom ok digdhelighin athäwe
¶ Ha*n* skal wäl kä*n*nande wara til sit bokwit, sniäldher ok radhugher
til sit manuit, rönther ok digdheliker i godho liuirne ok faghrom sidhom
¶ Ha*n* skal th*e*m barnu*m* hanu*m* sätias i rökt ok göma lära digdh ok
wisdom ok göma ok warna fo*re* allu*m* osidhum ok odigdhelighom
gerningum i mat ok dryk i sätu ok gango sy*m*pn oc waku j
ordhu*m* ok ögnalathu*m* ok mästh skal ha*n* göma them ok
warna fo*re* syndogho*m* lifnath ok aff onth ok o*re*nt

sälskapp Vngara tha the ko*ma* nogro til sin aldher tha sculu
the enga lwndh fafänge wara Thy at huar som liw*ir* fä-
fäng*ir* ha*n* wardh*ir* tung*ir* ok olustugh*ir* ok ofa*nn*ogh*ir*
til alth lika*m*lighit skipilse ok odigdhelik*ir* til alla
athäfwe j andelikt si*nn*e. Thy sculu vngara mz leek ok
skä*m*ptha*n* rÿdha ok rä*nn*a hästhu*m*, löpa til foot ok
flöghia at*ir* ok fra*m* ok ydka mz leek ok skä*m*pta*n* all
thön athäor ma*n* pläghar j stridh a hästu*m* ok til fot
ok sculu the sik wänia widh alla handa, thön wakn
the sculu j strydh hafua til slag ok wärio ok sculu the
ydka skiuta mz armborstu*m* ok ha*n*dh bughu*m* the
thz formagha The sculu ok mz leek ok skä*m*ptha*n*
göra siik hus ok fäste oc th*e*r till storma mz [makt]
3 ok konst sinne the sculu ok sik wänia scapth skiuta
ok steen kasta oc all athäwe ydka tha ma*n* plägh*ir* j
strydh a*nn*an mz wmgöra ok sik wäria Nw är sakt
vm vngara the konugu*m* ok höfdhingiu*m* thiäna the
sculu wara höuiske ok hafua faghra sidhi oc r*e*na
ok haua thz halzt fore hoff sidh i lande huario so*m*
sidh*ir* är mz ädla ma*nn*u*m* j thäs konu*n*x gardhe oc
höfdhingia tho äru noghre the sidhi flyande so*m* ädle
män aff alder haua flyth ok for*e* osidhi haldhit Thÿ
at enkte är a*nn*at höuiska*r*e äll*ir* ohöuiska*r*e vta*n* thz
so*m* ädla mä*n* ok digdhelighe haua aff alder haldh*i*t
onda sidhi äll*ir* goda Thy sculu vngara oc alle dogh-
ande män the vidh konu*n*x bordh sithia älla andra
godha ma*nn*a wara tysthe j athäwu*m* sinu*m* ok ey
talj vta*n* the wardha ath noghro spordhe Thy at sua
sigh*i*r salomo*n* vise Thu skalth eÿ dirfuas at tala j
wisa ma*nn*a ok ma*n*ga näruaru ok th*e*r so*m* gamble
män äru scalt thu eÿ mÿkit tala ok sit ok tigh th*e*r
engi*n* til thi*n* tala ok th*e*r aff wardhir thu hafdh*i*r

j heedh*ir* ok wyrdhni*n*g Ok sith*ir* thu j blandh ma*n*ga
visa ma*n*na radh tha räk eẏ thu forst fra*m* thina 4
handh. ok bedz eẏ thu forst drikka ok tala eẏ vta*n*
thu hafu*ir* liudh. War eẏ girugh*ir* j math älla drik.
Ok forg*ri*pp tik eẏ vppa alla ha*n*da math. thẏ ath
marghe äru fordäruadhe aff off athu. ok th*e*n so*m*
hoffsamb*ir* är ij math. ha*n* läng*ir* sit liiff Tässe ord
all tha sigh*ir* salomo*n* Thz är ok digd oc fagh*ir*
sidh*ir* thz ma*n* tigh*ir* widh siin math ok hälzt widh*ir*
h*er*ra ma*n*na bordh oc thz pröua wise mä*n* mz twä-
ggia handa skäl Forsth mz thẏ at thz är moth
nathurligho*m* skälu*m* thz ma*n* tala myk*i*t vidh*ir* sin
math Sua sigh*ir* ok aristotiles At tha fulko*m*pnas
huat vena j sin nathurligh skipilse tha so*m* huat vena
gör sina sislu sua so*m* ögha är skapat til at sia ok
öra til at höra Sua är ok tu*n*ga skapat til tuäggia
sislo. Ho*n* skal manz maal fra*m* föra Sua so*m* thz
huxas j manzens hiärta ok ho*n* scal smaka ma*n*zen*s*
math j mu*n*nenu*m* ok scal röra ha*n* til swalh*i*ndena Nw
tässe*n* thu git*ir* ho*n* eẏ wäl giorth at tala ok röra
mathe*n* j mu*n*ne*n* thy at sua är sc*ri*uat Huar so*m* tak*i*r
til ath göra twa syslo j sändh*ir* ha*n* fulko*m*pnar tha 5
huargha th*e*ra wäl Sua faar ok twngu*n*ne ath wm maal
ok math ok thẏ scal twngo forsth ena syslo göra ok
th*e*r nästh andra. ällas gör ha*n* ey nathurlighit skip-
ilse Thz pröwas ok mz andr*um* skälu*m* thẏ at thz
är mothe godhu*m* ok dẏgdheligh*u*m skipilsu*m*. Thẏ
at tha manne*n* ät*ir* ok drikkir tha hithnar th*e*ra blodh
aff starko*m* myklo*m* drẏk ok hughas tha ok dirfuas
at tala mankt thz thö*m* är eẏ hedh*i*rlikt älla tarflikth
ok thẏ haua wise män ok digdhelighe aff aldhir thz
haldhit til sidh wänio ok hälzth konu*n*ga ok höfdhi*n*ga

ath the tala eẏ· myk*i*t widh*i*r sith bordh ok thẏ haua
konu*n*ga oc h*er*ra föghelica lekara ok sangara sik ok
thöm ma*n*nu*m* til skä*m*pthan so*m* vidh*i*r th*e*ra bordh
ätha thz the sculw sik eẏ forg*ri*pa j onẏtthu*m* ordhu*m*
am*en*

NW sigs huru konu*n*ghir älla höfdhingh*i*r skal
stẏra landh älla almogha. han scal wäl ok ydkeligha thz
6 huxa at sua som ha*n* är komy*n* til me*re* wärdhelikt
waldh ok äro fram for*e* alla a*n*dhra män Sua scal oc
ha*n* haua me*re* akt ok ahugha huru ha*n* ma väl ok
ärligha skipa oc styra sit landh ok almogha sua at
ha*n* hau*i*r loff ok äro ok godha frägdh oc ha*n*s landh
oc almoghe frẏdh oc frälse ok godha sämio jnbyrd*is*
Nw sigh*i*r aristotiles at the äru siw so*m* huart landskap
torff widh*i*r än skal wara j godho*m* skipilso*m* Forsth
scal thz hafua godha*n* räthuisa*n* konu*n*gh äll*i*r höff-
dhingga th*e*n thz ma wäl stẏra ok radha, th*e*r til scal
thz haua visa radhgifuara ok ouildhogha domara
Th*e*r näst scal konu*n*g*i*r älla höfdhinge haua wiliogh*i*n ok
lẏdhin almogha Th*e*r nästh scal rike ok almogha ok landh-
scapp haua wärn ok sigra wärio for*e* owinu*m* sinu*m* j
all*u*m ge*n*wärdh*u*m th*e*r so*m* owinj mogho landh owär-
jandes scadha Sua sigh*i*r salomo*n* wise j snille book-
*e*nne Th*e*n scal vara wiis so*m* siith folk scal döma
räthuisä ok alla rädhas wisa*n* höffdhinga ok ept*i*r thy
7 so*m* höfdhi*n*ghi*n* hafw*i*r sik j domu*m* ok athäwu*m*
sua wilia haua sik alla vnd*i*rdana ha*n*s ok tyänista
mä*n* Ok tholik*i*r th*e*n är so*m* nokoth radh*i*r nokra
stadh tholica äru the so*m* th*e*r biggia Oc sua so*m*
owiis konu*n*g*i*r tappar ok fordärfu*i*r sith folk ok la*n*d-
scap sua vprätt*is* ok bigẏas la*n*dh aff visa ma*n*na
forsiio Ok for*e* th*e*n oräth ok walzg*er*ni*n*ga the höffdhi*n*-

ga ok walzmän göra almogha ok vndirdanum sinum
tha ganga opta landh ok rike fraan enum höfdhinga
ok til enum andrum Ok thÿ som godhir rättir konungir
gör ok bärättir sith landh mz godho forsiio sua ödhir
ok fordärfuir girughir höfdhinge thz mz illum olagh-
um ok margh fallan oräth Ok thy scal godhir ok
räthuis konungir vaktha thz at han wardhe ey girugir
a sina vndirdana godz thÿ at huilkin konungir älla
höfdhinge thz gör thz wardhir hans fordärfuilse. ok
hans ärwingia Nw sighir mästir egidius j sinne book
the han giordhe vm konunga styrilse ok the äru tiio 8
som godhum konunghum til höre thöm ther sith rike
wiil väl älla wiisligha forestanda Först thz at han
scal göma ok warna gamalth kronunna godz ok
gamblan konunxlighan räth ok thz huarghin mynska
thÿ ath thz är lakth ok wt giuit aff almoghins wäghna
konunge oc hans herscap til vphäldis ok almoghanum
til frydh oc frälse badhe thöm ok thera goz. Annat
är thz at konungir skal verna thz han forgöre oärligha
ällir onytteligha konunxlighit ingieldh thz hanum är
laghat til ingiäld ok wphälle ok rikeno til trösth ok
froma ok almoghanum til hughnat ok enghin tungha
ok hanum syälfwum ok hans arfunghom til löff ok
godha eptirdöme Thy ath swa som then fadhir illa
forgör sinna barna goz ok fädhirne ok hafuir ther
aff lasth ok syndh Sua hafwir then konungir lasth
ok syndh then kronon̄na jngiäldh jlla ok onÿtteligha
forgör gifwir thz lekarum älla lodhrarum ok fliklarum
ok smikrarum fafängum ok haghuma — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —

I aftrycket äro följande rättelser gjorda.

Sid. 15 rad 14 digdhelika *rättadt från* dighelika
» 16 » 13 makt *upptaget ur Bures upplaga.*
» 17 » 21 tak*i*r *r. fr.* tark*i*r *eller* cark*i*r

I sjelfva handskriften är en rättelse gjord sålunda, att waldh *är utstruket framför* landh *på 7:e spalten (s. 19 r. 4 i aftrycket).*

ok konst sinne the skulu ok sik wdh
wia skapth skuta ok stenj kasta ok
all athöfwe göra tha thet plaghi j
stridh annan then wngom ira ok sik wa
ra. Thet ær salt um ungdom thet
konunga ok höfdhinga thöma the
skulu wara hömiske ok hafwa faghra
sidhi ok æra ok hawa thz haldz forw
hoff sidh i lande huaro so sidher ær
[illegible] siola [illegible] i thet konungs gard
ok ok höfdhingia thz ære [illegible]
the sidhi standa so ædla [illegible] aff al
der hawa slyth ok for [illegible] haldha
Thy at eptir ær annat hömskan aller
ohömiskan widh thz so ædla mæn ok dig
dhelighe hawa aff alder haldet onda
sidhi all goda. Thy skulu ungdomin ok
alle dughande mæn the widh konungs
bordh sitia ælla andra godha mæn
[illegible] tystæ [illegible] ok
[illegible] the [illegible]
[illegible] thy at sva sighir salomon [illegible]
[illegible] skalt ey dirfwas at tala
j wisa mæna ok [illegible]
ok thz so gamble mæn æru [illegible]
the ey wilia tala ok [illegible] ok [illegible]
[illegible] tala ok [illegible] aff [illegible]
[illegible] ok [illegible]
Ok sitia [illegible] i [illegible] wisa

[illegible] then [illegible] sit [illegible]
[illegible] ok [illegible] then sorgh [illegible]
ka ok tala ey [illegible] then [illegible]
ey [illegible] i [illegible] alla [illegible]. Ok
[illegible] ey [illegible] alla [illegible]
thy at [illegible] aff
[illegible]. ok thy so [illegible] i
[illegible] tha [illegible] all
tha sighir salomon thz ær ok [illegible] ok
[illegible] thz [illegible] sin
[illegible] ok [illegible]
[illegible] ok thz [illegible] wise [illegible]
[illegible] skal [illegible] thy at
thz ær [illegible] skal [illegible] thz
[illegible] tala [illegible] Sva
sighir ok aristotiles at tha [illegible]
at [illegible] i sin [illegible]
[illegible] tha so [illegible] gör sina [illegible]
sua ok so ögha ær skapat til at sea
ok öra til at höra Sua ær ok tu
ga skapat til [illegible] [illegible] skal
[illegible] Sua so thz
[illegible] ok [illegible] skal
[illegible] i [illegible]
ok skal [illegible] til [illegible]
Ok [illegible] then [illegible] ey wal [illegible]
[illegible] at tala ok [illegible] i
[illegible] thy at sua [illegible]
so [illegible] til [illegible] [illegible] i

[illegible] tha full [illegible] tha [illegible]
[illegible] wal Sua [illegible] ok [illegible]
[illegible] ok [illegible] ok thy skal
[illegible] sua [illegible] ok thz
[illegible] gör tha [illegible]
[illegible] skipilse. [illegible] ok
[illegible] skulu thy at thz ær [illegible]
the [illegible] ok [illegible] skipi
[illegible] thy at tha [illegible] ok [illegible]
[illegible] tha [illegible] aff
[illegible] ok [illegible] tha
ok [illegible] at tala [illegible] thz
ær ey [illegible] ælla [illegible] ok
thy hawa [illegible] ok [illegible]
[illegible] aff [illegible] thz [illegible] til [illegible]
[illegible] ok [illegible] konunga ok höfdhinga
[illegible] the tala ey [illegible]
[illegible] ok thy hawa konunga ok [illegible]
[illegible] ok [illegible] sik
ok [illegible] til [illegible]
[illegible] thz [illegible]
sik ey [illegible] i [illegible]
K
[illegible] konunger
ælla höfdhinger skal
styra landh ælla almogha. han
skal wal ok [illegible] the [illegible]
at sua [illegible] ær [illegible] til [illegible]

[illegible] ok [illegible]
for alla [illegible] Sua skal ok
han hawa [illegible] ok almogha [illegible]
[illegible] han [illegible] ok [illegible] styra
ok styra sit landh ok almogha sua
at han [illegible] ok [illegible] ok godha
[illegible] ok thæt landh ok almoghe
[illegible] ok [illegible] ok godha [illegible]
[illegible] As sighir aristotiles
at the [illegible] so [illegible] landskap
[illegible] skal [illegible] i godh
ho skipilse. ffor thy skal thz [illegible]
[illegible] godha [illegible] konungh [illegible]
höfdhingia [illegible] thz [illegible] wal [illegible]
[illegible] ok [illegible] the til skal thz hawa
wisa [illegible] ok [illegible]
[illegible] Thy [illegible] skal konungh
ælla höfdhinge hawa [illegible]
ok [illegible] almogha thz [illegible]
skal [illegible] ok almogha ok landh [illegible]
[illegible] hawa [illegible] ok [illegible]
for [illegible] i [illegible]
thz so [illegible] landh [illegible]
[illegible] Sua sighir salomon
[illegible] Thy skal
[illegible] so [illegible] folk skal [illegible]
[illegible] ok alla [illegible] wisa
höfdhinga ok [illegible] thy so höfdh[illegible]